Sir Winston (Leonard Spencer) Churchill (1874-1965)

Sir Winston (Leonard Spencer) Churchill

İngiliz devlet adamı, başbakan (1940-45, 1951-55) ve yazar.

İkinci Dünya Savaşı'nda ülkesini yenilginin eşiğinden döndürmüş ABD Başkanı Roosevelt ve Sovyetler Birliği lideri Stalin ile birlikte Müttefiklerin savaş stratejisini belirlemiştir.

Babası Marlborough dükü John Churchill'in soyundan gelen ve Tory (Muhafazakâr Parti) yanlısı olan Lord Randolph Churchill'dir. Annesi Jeanette ("Jennie") Jerome ise New Yorklu bir bankerin kızıydı. Anne ve babasının ilgisizliği yüzünden mutsuz bir çocukluk dönemi geçiren Churchill, Harrow'daki başarısız öğrenim döneminden sonra Sandhurst'teki Kraliyet Askeri Okulu'na girmiştir. Babasının öldüğü 1895'te 4. Husar Birliği'ne katılmıştır.

Bağımsızlık savaşı sırasında iki ay Küba'da kalarak Londra'da çıkan Daily Graphic gazetesi için muhabirlik yapmıştır. 1896'da bağlı bulunduğu askeri birlikle Hindistan'a gitmiş ve Kuzey-Batı Cephesi'nde hem gazeteci, hem de asker olarak görev yapmıştır. 1898'de Malakand Sahra Kuvveti'nin Öyküsü (The Story of Malakand Field Force) adıyla yayınladığı haberler geniş ilgi görmüş ve bu olay daha sonra aralıklarla sürdürdüğü yazarlık yaşamının da başlangıcı olmuştur. 1897-98 yıllarında Savrola (1900) adlı eserini yazmış ve yine hem asker, hem de muhabir olarak Lord Kitchener'in Nil seferine katılmıştır. Bu seferi 1899'da yayınladığı Irmak Savaşı (The River War) adlı eserinde canlı bir dille anlatmıştır.

Hindistan'daki tekdüze askerlik yaşamından sıkılan Churchill, 1899'da politikaya atılmak ve yazarlık yapmak amacıyla ordudaki görevinden ayrılmıştır. İngiltere'ye döner dönmez Muhafazakâr Parti'den Oldham'daki ara seçimlere katılmış ancak seçilememiştir. Bunun üzerine 1899-1902 yılları arasında Londra'da yayımlanan Morning Post gazetesi adına Güney Afrika (Boer) Savaşı'nda muhabirlik yapmıştır. Bu savaş sırasında Boerlerin pusuya düşürdüğü bir trenin kurtarılmasında oynadığı rolle ün kazanmış, ancak kendisi Boerlere esir düşmüştür. Fakat bir ay sonra esir kampından

kaçmış ve İngiltere'ye bir kahraman olarak dönmüştür. 1900'de bu defa Oldham'daki seçimleri kazanarak parlamentoya girmeyi başarmıştır. Siyasette babasını örnek alan Churchill, kısa sürede Avam Kamarası'nın dikkati çeken üyelerinden biri olmuştur.

1904'de Sömürge Bakanı Joseph Chamberlain'in gümrük vergilerini açıkça savunması Muhafazakâr hükümette ikileme yol açmış, serbest ticaret yanlısı Churchill "Serbest Gıda Birliği"nin kurulmasına önayak olunca hem gümrük yanlıları, hem de kararsız parti yönetimince dışlanmıştır. Bunun üzerine Churchill, aynı yıl Muhafazakâr Parti'den ayrılarak Liberal Parti'ye geçmiştir. Balfour ve Chamberlain'e karşı sert çıkışlarıyla dikkat çekmiş, David Lloyd George ve John Morley gibi siyasetçi arkadaşlarının etkisiyle de siyasal yaşamındaki radikal öğeler öne çıkmaya başlamıştır. 1906 genel seçimlerinde Manchester bölgesinden büyük bir oy farkıyla parlamentoya tekrar giren Churchill, Liberallerin kurduğu yeni hükümette sömürge işleriyle ilgili devlet bakanlığı müsteşarı olmuştur. 1908'de Herbert H. Asquith hükümetinde ticaret bakanlığına getirilmiş ve kabine üyesi olmuştur. Ticaret bakanlığı görevinde, Liberaller arasında laissez-faire'den (bırakınız yapsınlar) toplumsal reforma yönelen hareketin öncülüğünü yapmıştır. Selefi Lloyd George'un başlattığı madenciler için günlük çalışma süresini sekiz saatle sınırlayan yasa çalışmasını tamamlamış, asgari ücreti saptamaya yetkili ticaret kurulları oluşturmuş ve işsizlikle mücadele için devlet denetiminde iş bulma merkezleri kurmuştur. Bu merkezler modern toplumsal refah (sosyal) devletinin önkoşulu olan işsizlik sigortası sisteminin temelini oluşturmuştur. Ancak yüksek vergiler gerektiren bu program Lordlar Kamarası'nın 1909 bütçesini reddetmesine yol açınca Churchill, Lordlar Kamarası'nın yetkilerini sınırlamayı hedefleyen Lloyd George'un en yakın müttefiki olmuştur.

1910'daki iki genel seçimde ve 1911'deki Lordlar Kamarası'nın gücünü sınırlayan Parlamento Yasası'nın Avam Kamarası'ndan geçirilmesi sırasında yürüttüğü kampanyalarla yaygın bir halk desteği kazanmıştır. Böylece kabinede içişleri bakanlığına getirilen Churchill, bakanlığı sırasında cezaevi sisteminde önemli reformlar yaptıysa da bu görevinde daha çok sanayi kesimindeki huzursuzluk ve grevlerle uğraşmak zorunda kalmıştır.

Ekim 1911'de Deniz Kuvvetleri Bakanlığı'na geçince, donanmayı her an savaşa hazır duruma getirmeyi hedeflemiş ve Dretnotun bulucusu emekli amiral Sir John Fisher'ın yardımıyla bir deniz savaş filosu kurmayı planlamıştır. Büyüyen Alman deniz gücü karşısında üstünlük sağlayabilmek için kabinede İngiltere tarihinin en büyük donanma bütçesini başarıyla savunmuştur. İrlanda'ya ilişkin geleneksel görüşlere karşılık, Liberallerin özerklik politikasını desteklemiş ve 1912'de birleşme yanlısı muhalefet karşısında İrlanda Yönetsel Özerklik Yasası'nı savunmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'na hazırlıklı olan Churchill, 2 Ağustos 1914'de donanmaya seferberlik emrini vermiştir. 1915'de Churchill Batı Cephesi'ndeki tıkanıklığa bir çıkış yolu olarak Amiral Fisher'ın muhalefetine rağmen Çanakkale seferini savunmuştur. Donanma ile Çanakkale Boğazı'nın geçilebileceğini, ardından da rahatça İstanbul'a ulaşılabileceğini savunan Churchill, Türklerin umulandan çok daha başarılı bir savunma yapması üzerine, müttefik ordusunun tarihi yenilgisine yol açmıştır. Bu başarısızlığın mimarı olarak görülen Churchill ağır siyasi eleştirilere maruz kalmıştır. Fisher'ın istifasıyla daha da artan bu eleştirilere hazırlıksız yakalanan Churchill, ilk koalisyon hükümetinin kuruluş çalışmalarında yer almamış ve Muhafazakârların ısrarıyla Deniz Kuvvetleri Bakanlığı'ndan alınmıştır.

Kasım 1915'te hükümetten istifa ederek askerlik mesleğine geri dönmüş ve Fransa'da İskoç 6. Kraliyet Alayı'nda yarbay olarak görev yapmıştır. Ancak 1916'da görev yaptığı taburun dağıtılmasından sonra başka görev almamış ve bağımsız milletvekili olarak tekrar parlamentoya girmiştir. Mart 1917'de yayımlanan Çanakkale raporunda yenilginin tek sorumlusu olmadığı belirtilmesine rağmen Muhafazakârların kendisine karşı tutumunda bir değişiklik olmamış ve

Churchill savaşın sonuna kadar tamamen arka planda bir takım bürokratik görevlerde bulunmuştur.

Ocak 1919'da savaş bakanı olan Churchill, askeri harcamaları kısarak İngiltere'nin gelecek 10 yıl boyunca hiçbir büyük savaşa katılmamasını öngören "10 yıl Kuralı"nı geliştirmiştir. Ancak bu dönemde asıl ilgilendiği konu Müttefiklerin Rusya'ya müdahalesi olmuştur. Bolşevik karşıtı olan Churchill işçilerin sert muhalefetine rağmen kabinenin de bölünmüşlüğünden yararlanarak İngiltere'nin daha etkin ve uzun süreli müdahalesi için karar çıkartmıştır.

1921'de Sömürgeler Bakanlığı'na geçen ve Ortadoğu'daki İngiliz manda yönetimleriyle ilgilenen Churchill, bölgede yüksek maliyette İngiliz kuvvetlerini tutmak yerine, hava kuvvetlerinin desteğine ve İngiliz çıkarlarına uygun yöneticilerin işbaşına getirilmesine dayanan bir yapı oluşturmuştur. 1922'de Filistin'i Yahudilerin ulusal yurdu olarak kabul eden, ancak Arapların haklarını da tanıyan bir rapor yayımlamıştır. 1922 sonbaharında, Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla sonuçlandırmış olan Türk ordusunun Çanakkale Boğazındaki İngiliz kuvvetlerine karşı harekete geçmesi üzerine direnmeyi savunan Churchill'in bu düşüncesi hükümeti tarafından kabul görmemiştir. Bunu izleyen siyasal çöküş koalisyon hükümetinin yıkılmasıyla sonuçlanmış ve bu olaydan en büyük kayba uğrayanlardan biri de izleyen seçimlerde ağır bir yenilgi alan Churchill olmuştur. Siyasetin dışında kalınca kendisini resme ve edebiyata veren Churchill, resimde yetenekli bir amatörün ötesine geçememekle birlikte, edebiyat çalışmalarında başarılı olmuştur. Otobiyografik savaş tarihi olan Dünya Bunalımı (The World Crisis) adlı eseri bu dönemde en başarılı çalışması olmuştur.

1924'de tekrar Muhafazakâr Parti'ye girmiş ve aynı yıl yapılan genel seçimlerde Epping'de kolay bir zafer kazanmıştır. Baldwin'in teklifini kabul ederek maliye bakanı olmuştur. Ancak maliyeci yanı hiç olmayan Churchill'in altın standardını geri getirmesi ülke ekonomisinde durgunluğa, işsizliğe ve 1926'da da genel greve sebep olmuştur. Ancak grevi yarı devrimci bir girişim olarak algılayan Churchill, görüşmelere dayanan bir çözümü kesinlikle reddetmiştir. 1929'da hükümet düştüğünde Muhafazakâr (Tory)-Liberal birleşmesini savunan Churchill, Baldwin'in İşçi Partisi azınlık hükümetini kabul etme kararına şiddetle karşı çıkmıştır. Bu olay üzerine aralarındaki anlaşmazlık gittikçe artmış ve Baldwin'in Hintli liderlerle Yuvarlak Masa Konferansı'nı kabul etmesinden sonra Churchill gölge kabineden istifa etmiştir. 1935'de Hindistan'a dominyon statüsü veren yasa tasarısına karşı da yoğun bir kampanya başlatmıştır.

1931'de kurulan Ulusal Hükümet'i desteklemekle birlikte bu hükümette yer almamıştır. Bu aşamada yazarlığa devam etmiş ve Marlborough: Yaşamı ve Çağı (Marlborough: His Life and Times) adlı kitabını yazmıştır. Bu arada hükümet ve muhalefet karşısında ısrarla Hitler Almanya'sının gittikçe büyüyen bir tehdit haline geldiğini ve ciddiye alınması gerektiğini savunmuştur. 1935'te başbakan Baldwin tarafından kabine üyesi olmamasına rağmen hava savunmasıyla ilgili gizli komitenin üyeliğine getirilen Churchill, VIII. Edward'ın tahtan feragatine yol açan kriz sırasında Baldwin'e karşı çıkarak kralı savunmuştur.

Baldwin'in yerine Neville Chamberlain başbakan olunca Muhafazakârlar ile arası daha da açılan Churchill'in Almanya'nın saldırgan planları ile ilgili elde ettiği bilgiler sürekli doğru çıkarken, buna karşılık uyarıları hep göz ardı edilmiştir. Alman baskısı Çekoslovakya üzerinde yoğunlaştığında hükümetin Fransa ve Sovyetler Birliği ile birlikte ortak bir bildiri yayınlamasında ısrar eden Churchill, 1938'de Hitler'le Çekoslovakya'yı Nazilere bırakan Münih Anlaşması imzalandığında bunun gerçek bir yenilgi anlamına geldiğini belirtmiştir. Bu arada kamuoyu Churchill'i ulusun sözcüsü olarak tanımaya ve yeniden göreve gelmesi için baskı yapmaya başlamış ancak başbakan Chamberlain baskıları duymazdan gelmiştir.

Ancak İngiltere 3 Eylül 1939'da Almanya'ya savaş ilan ettiğinde Chamberlain Churchill'i eski görevi olan Deniz

Kuvvetleri Bakanlığına atamıştır. Bütün çabasına rağmen Churchill, Nisan 1940'ta Almanya'nın Norveç'i işgalinden önceki durgunluk döneminde İngiliz-Fransız Antantı'nı harekete geçiremediği gibi deniz desteğine dayanan Narvik ve Trondheim seferlerinin başarısızlığı, Birinci Dünya Savaşı'ndaki Çanakkale seferini anımsatmış ancak bu kez suçlanan Chamberlain olmuştur.

Norveç işgalinin ardından Almanya'nın 10 Mayıs 1940'da Benelüks ülkelerini işgal etmesi İngiltere için büyük bir şok olmuş ve istifa eden Chamberlain'in yerine Churchill başbakan olmuştur. Aşırı sağ ve sol dışında bütün eğilimleri temsil eden bir koalisyon hükümeti kuran Churchill, Avam Kamarası başkanlığının yanı sıra savunma bakanlığı görevini de üstlenmiştir. Hızla karar alınabilmesi için hükümete beş kişilik bir savaş kabinesi başkanlık yapmış ancak denetimi altındaki hükümette bütün grup ve partiler temsil edilmiştir. Oluşturulan bu yapı savaş süresince korunmuştur. Başbakan Churchill ise doğrudan savaşın gidişiyle ilgilenmiştir. İzlediği savaş politikası ve ABD Başkanı Roosevelt ile kurduğu iyi ilişkiler Churchill'i İngiliz tarihinin en önemli devlet adamları arasına sokmuştur.

13 Mayıs 1940'da başbakan sıfatıyla Avam Kamarası'nda ilk konuşmasını yapan Churchill, "kan, mücadele, gözyaşı ve terden başka vaat edecek hiçbir şeyi olmadığını" söylemiştir. Churchill'in savaş politikası, düşman Hitler Almanya'sı karşısında, hangi siyasi çizgiden olursa olsun her İngiliz vatandaşının birlik ve beraberlik içinde mücadeleye katılması esasına dayanmıştır. İktidara geldikten iki hafta sonra parlamentodan "kişileri, hizmetlerini ve mülklerini kralın tasarrufuna" veren yasayı çıkartmıştır. Bu yasa, modern İngiltere tarihinde herhangi bir hükümete verilmiş en geniş olağanüstü hal yetkisi anlamını taşımaktaydı.

Müttefiklerin yenilgisi ve İngiliz kuvvetlerinin Dunkerque'i boşalması üzerine parlamentoyu işgalin gerçek bir tehlike olduğu ve kesin bir direnişle karşılanması gerektiği yolunda uyaran Churchill, Fransa'nın savaşta kalması için büyük çaba harcamış ancak çabalarının boşa çıkması üzerine Britanya savaşı başlamıştır. Churchill savaşın ortasında, ağzında purosu, eliyle zafer işareti yaparak savunma hatlarını dolaşarak kendine özgü mizah anlayışını elden bırakmadan halka gerçekçi açıklamalar yapmıştır. Bazen acı sonuçlara ve tartışmalara yol açan kararları almak durumunda da kalan Churchill, sağlam durumda Hitler'in eline geçmesini önlemek için Fransız filosunu bombalatmıştır. İşgal tehdidi doruğa ulaştığında Doğu Akdeniz'deki İngiliz gücü arttırılmış ve Yunanistan'a kuvvet gönderilmiştir. Ancak daha sonra İngiliz kuvvetlerinin Girit'i boşaltmaları yeni bir Çanakkale yenilgisi gibi algılanmış ve Churchill parlamentoda ağır eleştirilere maruz kalmıştır. Bu zor günlerde ABD İngiltere'ye askeri yardımda bulunmuş ancak iki ülke arasında bir ittifak söz konusu olmamıştır. Ancak iki ülke arasındaki dayanışma, Ağustos 1941'de Churchill ve Roosevelt'in Kanada'nın Newfoundland şehrinde buluşması ve ardından ABD ile İngiltere arasında ortak ilkeleri belirleyen Atlantik Sözleşmesi'nin açıklanmasıyla daha da güçlenmiştir.

Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırması üzerine Churchill 22 Haziran 1941'de bir radyo yayınında Ruslara yönelen tehlikenin İngilizlere yönelmiş olduğunu söyleyerek Rus halkı için yardım çağrısında bulunmuştur. Daha sonra Sovyetler Birliği ile ABD'yi de içine alacak "büyük ittifak"ı oluşturmaya başlamıştır. Bunun sonucunda Mayıs 1942'de İngiltere ile Sovyetler Birliği arasında 20 yıllık karşılıklı yardım antlaşması imzalanmıştır. Ancak Sovyetler Birliği'nin Balkanlarda etkin olmasından çekinen Churchill, savaşın başından itibaren stratejik önemi büyük olan Türkiye'yi savaşa sokmaya çalışmıştır. Kahire ve Adana'da Türk yöneticileriyle bu konuda yaptığı görüşmelerde, Türkiye'nin istediği askeri yardımı vermeye de yanaşmamıştır.

Churchill 30 Ocak-1 Şubat 1943'de Adana'da Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Başbakan Şükrü Saraçoğlu ile görüşmelerde bulunmuş ve Türkiye'nin en geç 1943 yılı sonunda savaşa girmesini istemiştir. Buna karşılık İnönü,

Türkiye'nin Sovyet Rusya'dan emin olmadığını ve Almanya'nın yenilmesiyle Sovyetlerin Avrupa'da egemen olacağını belirttikten sonra Türkiye'nin savaşa girebilmesi için Türk ordusunun malzeme bakımından geniş ölçüde desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Saraçoğlu ise, Türkiye'nin fiili garanti isteğini dile getirmiş ve Almanya yıkıldığı takdirde komünistlerle dolu olan Avrupa'nın bütün yenilen ülkelerinde komünizmin ve Sovyet Rusya'nın egemen olacağını belirtmiştir.

İnönü'nün ve Saraçoğlu'nun dile getirdiği Türkiye'nin bu kaygı ve taleplerine karşılık Churchill, komünizmin artık belirli bir ölçüde değişmiş olduğunu, savaş sonrasında Sovyet Rusya Türkiye'yi tehdit etse bile kurulacak olan yeni uluslararası teşkilatın (Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın) gereken tedbirleri alacağını söyledikten sonra İngiltere ve Amerika'nın Türkiye'nin istediği yardımları yapacağını belirtmiştir. Ancak savaş sonundaki gelişmeler Churchill'in ne kadar yanıldığını, Türk devlet adamlarının ise ne kadar haklı olduğunu ortaya koymuştur.

Japonya'nın 7 Aralık 1941'de Pearl Harbour'a saldırması üzerine Washington'a giden Churchill, Roosevelt ile yaptığı görüşmeler sonucunda iki ülke arasında askeri ve ekonomik kaynakların birleşik kurullara ve kurmay başkanlarına bağlanmasına, savaşın sürdüğü her cephede komuta birliğinin kurulmasına, Almanya'nın yenilgisinin Japonya'nın yenilgisinden önce geldiği gibi konularda anlaşma sağlanmıştır. Churchill, Roosevelt ile kurduğu yakınlıktan aldığı güçle, 1942'de Stalin ve ABD kurmaylarının baskılarına rağmen, "İkinci Cephe"nin açılmasını önlemiştir. Ancak aynı yıl, Uzakdoğu ve Afrika'da yaşanan başarısızlıklar sebebiyle yine ağır eleştirilere hedef olmuştur. Müttefiklerin Kuzey Afrika'ya çıkmasından sonra Ocak 1943'de Churchill ve Roosevelt Kazablanka'da bir araya gelmiş, Churchill'in topyekûn, erken saldırı önerisi kabul görmemiştir. Daha sonra Trablus, Türkiye ve Cezayir'e giden Churchill, bu arada zatürreeye yakalanmış ancak çalışmasını aksatmayarak, Mayıs ayında Washington'a, Ağustos ayında ise "Overlord" harekâtının planları üzerinde çalıştığı Québec'e gitmiştir. 1943'te Tahran'da yapılan ilk "Üç Büyükler" toplantısında Roosevelt'i tümüyle birleşik bir İngiliz-Amerikan cephesine ikna edememiş, Stalin'in aksine Roosevelt ile ikili görüşme yapmayı başaramamış ve Güney Avrupa'daki Müttefik saldırıları konusundaki önerileri de kabul görmemiştir. Ayrıca 1945'teki Yalta Konferansı'nın konuları da Roosevelt ve Stalin'i Churchill kadar ilgilendirmemiştir. Churchill Doğu Avrupa'da Almanlardan boşalan yerlerin Ruslar tarafından doldurulmadan Müttefik güçlerin doğuya sevk edilmesinde ısrar etmiş ancak ne Roosevelt'i, ne de Truman'ı ikna edebilmiştir. Temmuz 1945'de yapılan Potsdam Konferansı'nda ise alınan kararlarda etkili bir rol oynayamamıştır. Partisinin seçimleri kaybetmesi üzerine de toplantı bitmeden İngiltere'ye dönmek zorunda kalmıştır. Kendisi parlamentoya girmiş ancak partisi (Muhafazakâr Parti) 640 sandalyenin ancak 213'ünü kazanabilmiştir.

Savaş sonrası dönemde Churchill'in asıl ilgi alanı dış politika olmuştur. Mart 1946'da Missouri Fulton'da Başkan Truman'a savaş sonrası dünya düzenine ilişkin görüşlerini açıklamış; Avrupa'yı bir "demir perde" ile bölen Sovyet komünizmine karşı İngiltere ve ABD'nin barışın bekçileri olarak birleşmelerinin gerekliliğini belirtmiştir. Avrupa birliği kurulmasını da savunan Churchill, Eylül 1946'da Zürich'te "Avrupa Konseyi"nin kurulması yolunda girişimlerde bulunmuş ve 1949'da konseyin Strasbourg'daki ilk toplantısına da katılmıştır. Bu arada, altı ciltlik İkinci Dünya Savaşı (The Second World War) adlı eserini yazmakla meşgul olmuştur.

Ekim 1951'de yapılan seçimleri Muhafazakâr Parti kazanmış ve Churchill ikinci kez başbakan olmuştur. Bu dönemde iç sorunlar Churchill'in fazla ilgisini çekmemiş, sadece İşçi Partisi'nin devletleştirmiş olduğu çelik sanayisi ile karayolu taşımacılığının yeniden özel sektöre devredilmesi olmuştur. Ocak 1952'de İşçi Partisi döneminde bozulduğuna inandığı ilişkileri düzeltmek için Washington'a oradan da Ottawa'ya gitmiştir. Washington ziyareti, İngiltere'nin Kore

Savaşı'ndan çekileceği yönünde ABD kamuoyunda oluşan endişeleri gidermiş, Almanların yeniden silahlanmasına ilişkin yaklaşımlar arasında uyum sağlanmış ancak Churchill'in hoşnutsuzluğuna rağmen Atlas Okyanusu'nun doğusunda ABD komutasının kabulüyle sonuçlanmıştır.

Churchill 1953'te Kraliçe II. Elizabeth'ten "Order of the Garter" nişanını ve ayrıca Nobel Edebiyat Ödülünü almıştır. Eski "silah arkadaşı" Dwight D. Eisenhower'ın ABD devlet başkanı olmasını sevinçle karşılamış ve Stalin'in ölümünün ardından Eisenhower'ı Ruslarla zirve görüşmelerine ikna etme umuduyla Bermuda'da bir görüşme yapmıştır. Fransızların da katıldığı bu toplantı daha çok görüş alışverişi niteliğinde olmuştur. Süveyş Kanalı'ndaki İngiliz kuvvetlerinin aşamalı olarak çekilmesini kabul etmesi ise Eisenhower'ı memnun etmiş ve bu yeni bir işbirliği umuduna yol açmıştır. Rahatsızlığı sebebiyle 5 Nisan 1955'te görevinden istifa eden Churchill, Avam Kamarası üyeliğini korumuş ve 1959'da yapılan seçimlerde tekrar milletvekili seçilmiştir. Bu arada dört ciltlik önemli bir eseri olan İngilizce Konuşan Halkların Tarihi (A History of English-Speaking Peoples) adlı kitabını yayımlamıştır. 9 Nisan 1963'te Amerikan Kongresi tarafından fahri Amerikan vatandaşı ilan edilmiştir. 24 Ocak 1965'te Londra'da ölen Churchill, devlet töreniyle gömülmüştür.

Afrika Gezim (My African Journey, 1908), Gençlik Yaşamım (My Early Life, 1930), Doğu Cephesi (The Eastern Front, 1931), Düşünceler ve Serüvenler (Thoughts and Adventures, 1932), ve Boş Zamanlarda Resim Yapma (Painting as a Pastime, 1948) gibi eserleri bulunan Churchill'in yayımlanmış konuşmaları da önemli bir hacim oluşturmaktadır.

Behçet Kemal YEŞİLBURSA

KAYNAKÇA

Ana Britannica, V. Cilt.

ARMAOĞLU, Fahir, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, (Cilt 1-2; 1914-1995)**, Alkım Yayınları, Ankara 1995.

BEST, Geoffrey, **Churchill: A Study in Greatness**, Oxford University Press, Oxford 2003.

BLAKE, Robert, LOUIS, William Roger (eds.), **Churchill: A Major New Reassessment of His Life in Peace and War**, Oxford University Press, Oxford 1992.

BLAKE, Robert, **Winston Churchill. Pocket Biographies**, Sutton Publishing, Stroud 1997.

CHARMLEY, John, **Churchill, The End of Glory: A Political Biography**, Hodder & Stoughton, London 1993.

CHURCHILL, Randolph, **Winston S. Churchill, Volume I: Youth, 1874-1900**, 2 vols., Heinemann, London 1966.

CHURCHILL, Randolph, **Winston S. Churchill, Volume II: Young Statesman, 1900-1914**, 3 vols., Heinemann, London 1967.

GILBERT, Martin, **Churchill**, Çev. Süha Sertabiboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

GILBERT, Martin, **Churchill: A Life**, London 1992.

HAFFNER, Sebastian, **Winston Churchill**, London 1967.

JAMES, Robert Rhodes (ed.), **Winston S. Churchill: His Complete Speeches, 1897–1963**, 8 vols., Chelsea, London 1974.

JAMES, Robert Rhodes, **Churchill: A Study in Failure, 1900–1939**, London 1970.

JENKINS, Roy, **Churchill: A Biography**, London 2001.

MANCHESTER, William, **The Last Lion: Winston Spencer Churchill: Alone, 1932–1940**, London 1988.

MANCHESTER, William, **The Last Lion: Winston Spencer Churchill: Defender of the Realm, 1940-1965**, London 2010.

MANCHESTER, William, **The Last Lion: Winston Spencer Churchill: Visions of Glory, 1874–1932**, London 1983.

PELLING, Henry, **Winston Churchill**, London 1974.

TOYE, Richard, **Churchill's Empire: The World that Made Him and the World He Made**, Macmillan, London 2010.

06/10/2022 tarihinde https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/sir-winston-leonard-spencer-churchill-1874-1965/?pdf=3273 adresinden erişilmiştir